

► Piëtas B.V.

Het kerkhof: waardevol bezit of hoofdpijndossier?

Tekst & Beeld Piëtas B.V.

Wanneer we deze vraag een ruime tweehonderd jaar geleden aan een gemiddelde kerkmeester hadden gesteld, zou het antwoord duidelijk zijn geweest: waardevol, belangrijk! Immers, in en rond de kerken werd volop begraven. Dit was een belangrijke inkomstenbron voor de kerk. Er was intensief hergebruik van de beperkte ruimte, generatie (letterlijk) op generatie begraven in hetzelfde kleine stukje grond.

Echter, vanaf 1829 kon begraven alleen nog buiten de kerkgebouwen. Dat was al een flinke tegenvaller. Immers, de gewilde en dus dure graven vooraan in de kerk werden niet langer benut. Na enkele jaren was het buiten de kerkgebouwen echter weer hetzelfde liedje. De rangen en standen zag men al snel weer terug op de kerkhoven. Wie het kon betalen kocht een graf met 'eeuwigdurend' grafrecht, liet een grafkelder metselen en plaatste er een arduinen grafsteen van formaat bij. Op een gemiddeld kerkhof bedroegen de kosten van zo'n compleet graf ongeveer het honderdvoudige van een graf 'van den armen' betaald door de diaconie. De grote massa moest het simpelweg doen met een zwarte houten plank waar met witte letters hun naam, geboorte- en overlijdensdatum op werden geschilderd. Sommigen zelfs met helemaal niets op hun graf, in vroeger jaren niet eens een grafnummer. Dat was heus niet altijd een principiële keuze, maar bittere armoede.

In de grotere plaatsen kwam er ruimtegebrek. De overheid begon met de aanleg van begraafplaatsen: de eerste concurrentie van de kerkhoven. Dat is ondertussen bepaald niet minder geworden. Iedereen kent de problematiek rond het beheer van een begraafplaats (of als de begraafplaats bij een kerk is gelegen: het kerkhof). Minder binding met de kerk, crematie, een ruimer aangelegde begraafplaats van de gemeente en als nieuwste ontwikkeling de natuurbegraafplaatsen. Hoe moet je als eigenaar hiermee omgaan? Er is in elk geval geen standaard oplossing voor te geven.

Het kantoor van Piëtas B.V.

Gerrit Verhagen

Wel kun je jezelf afvragen: 'Waarom zou iemand voor ons kerkhof kiezen als zijn of haar laatste rustplaats?' Als men kiest voor begraven is de binding met de locatie nog altijd een belangrijke factor. Iemand die levenslang verbonden is geweest met een kerkgebouw, zal zeker de waarde inzien van een eigen kerkhof. Ook de geografische ligging, een echte dorping wil in het eigen dorp begraven worden, is een overweging. Familiebanden, omdat ouders en grootouders er ook zijn begraven, hebben een grote gevoelswaarde. Toch is het ondanks alles hoofdzakelijk van belang, dat het kerkhof er zogenaamd 'netjes bijligt'.

Denk aan de bereikbaarheid van de graven voor minder validen, verharde paden, verzorgd groen, een bankje en een watertappunt, enzovoort. Maar ook andere zaken zijn van belang, zoals grondwaterproblemen, vervallen en verzakte graven, een gebrekkige administratie, te weinig inkomsten en hoge onderhoudskosten, enzovoort.

En natuurlijk de vraag die recent in een vakblad is gesteld: 'Van wie is de begraafplaats?' Of met andere woorden: wie maakt de dienst uit? De nabestaanden (emotie) of de beheerder? Iedere beheerder kent wel zo'n familie waar je met gemak 'grijze haren' van krijgt. Je doet je best als vrijwilliger, maar altijd is er wel wat aan te merken. Zie daar maar eens op een goede manier mee om te gaan. Dan is het toch wel erg gemakkelijk om eens even te kunnen sparren met een deskundige. Binnen de eigen colleges heeft ieder zijn/haar taken. Je kunt gewoonweg niet overal verstand van hebben. En er ligt al zoveel wat gedaan moet worden.

Piëtas B.V. is uw partner voor de begraafplaats

De naam Piëtas is afgeleid van piëteit, wat zoveel betekent als respect. Een respectvolle aanpak in elk onderdeel van de begraafplaats. Of het nu gaat om het contact met nabestaanden, onderhoud, beheer, administratie, ruimen of herbestemming; het kan niet zonder respect. Sinds begin 2022 is Piëtas B.V. partner van de VKB. De man achter Piëtas B.V. is Gerrit Verhagen. Meer dan 15 jaar ervaring staat u ten dienste. Zo zijn wij betrokken geweest bij de problematiek rond archeologie wegens bouwen op een oude begraafplaats, wegens graafwerkzaamheden in kerken, ruimen en herinrichten van begraafplaatsen, opstellen van een masterplan voor de toekomst, begrotingen, opgravingen van overledenen, reglementen en verordeningen, verzamelgraven, omgaan met funerair erfgoed en zelfs het verplaatsen van een complete begraafplaats. Voor opdrachtgevers verzorgden wij informatieavonden en functioneerden als toezichthouder namens de begraafplaatsseigenaar.

Bij een eventuele herbestemming van een kerkgebouw is het op sommige locaties niet moeilijk een geïnteresseerde te vinden voor het gebouw. Maar wat moet je aanvangen met het kerkhof? Ook hier is het sparren over de (on)mogelijkheden een belangrijke eerste stap. Neem contact met ons op en maak gebruik van onze kennis. Ook voor de daadwerkelijke uitvoering kunt u bij ons terecht.

Klaar voor de toekomst

Het uitstellen van het nemen van beslissingen is vragen om problemen. Laat u goed informeren en neem daarna een weloverwogen beslissing. Vaak zal die pas na jaren tot resulta-

ten leiden. Door het opstellen van een toekomstvisie, waarin alle relevante aspecten zijn opgenomen, heeft u een houvast voor beslissingen voor uzelf en voor uw opvolgers. Een begraafplaats/kerkhof is een waardevol bezit voor uw kerkelijke gemeente, omdat het een uitgesproken toegevoegde meerwaarde heeft. Wees er zuinig op. Vooral moet het een waardige herdenkingsplaats zijn voor de nabestaanden en een aangename plaats voor geïnteresseerde bezoekers.

De zorg voor de overleden dierbaren is aan u toevertrouwd. Ze zijn (groot)ouders, echtgenoten, kinderen, vrienden, maar mogelijk ook mede-gemeenteleden geweest, die zich ooit hebben ingezet voor dezelfde kerkelijke gemeenschap. Wat een eer dat u deze zorg mag bieden. Piëtas B.V. is daarbij uw betrouwbare en deskundige partner!

► www.pietas.nl

► Van Kooten Architectuur

Tekst & Beeld Van Kooten Architectuur

Bij velen van u zijn wij bekend onder de naam Kerkarchitect.nl. Een groot deel van ons werk bestaat namelijk uit het maken van ontwerpen voor nieuwbouw, verbouwingen en liturgische elementen van kerken. Wij begeleiden kerken gedurende het hele proces van haalbaarheidsstudie tot oplevering. Tijdens dit proces is het onze opdracht om te luisteren naar de kerkgemeenschap, wie ze zijn en wat ze nodig hebben, en dat te vertalen in een goed ontwerp. Als gevolg van teruglopende ledenaantallen, komt het voor dat kerken besluiten om te fuseren en samen verder te gaan in één gebouw. Regelmatig krijgen wij opdracht om hun kerkgebouw geschikt te maken voor de gezamenlijke toekomst, te verduurzamen en een nieuwe uitstraling te geven.

Begin

Zo werden we in 2017 benaderd om een haalbaarheidsstudie te doen voor de verbouwing van De Opstandingskerk in Bilthoven. Na een breder onderzoek naar herontwikkeling van het gehele terrein, heeft de kerk in 2018 gekozen voor een verbouwing van het bestaande gebouw. Het gebouw is een schoolvoorbeeld van een functionalistisch gebouw, geïnspireerd op de ontwerpen van de Duitse architect Rudolph Schwarz. Het bestaat uit een compositie van heldere volumes: kerkzaal, middenbouw, bijzalen en

daar tussenin de kerktoren. Door diverse verbouwingen was het gebouw donker en onsamenvattend geworden. De belangrijkste opdracht die de kerk ons gaf was om het gebouw multifunctioneel en rolstoeltoegankelijk te maken, en een ruime keuken en ontmoetingsruimte te creëren. Daarnaast moest het gebouw meer sfeer krijgen en de start markeren als thuishaven voor de gefuseerde PKN-gemeente Groenekan Boskapel en de Biltse wijkgemeenten Opstandingskerk en Immanuelkerk. Maarten van der Kooij en Mieke Snoek lichtten als leden van de bouwcommissie